

aktivismu proti globalizaci. Autorka v této části problematizuje bariéry pro ženy, genderová témata a feminismus v samotném sociálním hnutí označující se za antiglobalizační, a to jak v českém, tak i širším zahraničním kontextu (s. 14). Autorka zde zkoumá, proč se ve způsobech protestu v českém prostředí marginalizují feministické hlasy, jež jsou spojené s konfrontačními a násilnými taktikami většinou pod vlivem maskulinní symboliky (s. 120–121). Tyto závěry autorka dokládá zahraničními studiemi, které spojuje s vlastním zkoumáním a závěry z českého prostředí.

Text se rovněž do hloubky zabývá neoliberální globalizační politikou, jež vyvolává protikladné reakce. Jedná se zde na jedné straně o osvobození žen z utlačujících (pracovních) podmínek směrem k větší genderové rovnosti v komunitách, na druhé straně vyvolává antiglobalizační nálady spojené se snahou o návrat k tradičnímu mužství a opětovnému podřízení žen. Antiglobalizační hnutí, které můžeme obecně řadit do skupiny emancipačních hnutí, má však problémy se začleněním genderových otázek do své agendy. Naproti tomu v globálním feministickém hnutí se zase neklade důraz na ekonomickou kritiku globalizace a neoliberální politiky. Chybějící prostor sloužící k propojení těchto stran zaplňují lokální ženské skupiny zejména na globálním Jihu, které propojují ženský aktivismus a feministickou analýzu s kritikou globalizace se zaměřením na mnohočetné nerovnosti (s. 130–135). Autorka zde tematizuje i české prostředí a absenci žen na participaci v rámci hnutí. Tvrdí, že (ne)začlenění feminismu a feministické kritiky do české-

ho antiglobalizačního hnutí ovlivnil nedostatek aktivních žen v radikálním proudu organizujícím protesty, nepropojení ideologických rámců globalizace a feminismu, malá spolupráce s aktéry, kteří se na téma zaměřují (například ženské neziskové organizace) a důraz na konfrontační taktiky, které jsou maskulinní a jsou stále zdůrazňovány v alternativních médiích (s. 206).

V poslední kapitole je čtenáři/ce nabídnuta celková diskuse a závěry o antiglobalizačním hnutí, kdy si čtenář/ka utříbí hlavní teze a myšlenky celé knihy. Na závěr snad jen zbývá dodat, že kniha *Protest proti globalizaci* čtenáře/ku osloví svou aktuálností a zakotveností v reálném světě sociálních aktérů. Nabízí totiž v českém prostředí zcela nový pohled na sociální hnutí jak zahraničních, tak především českých, skrze empirické zkoumání konkrétních skupin. Shrnutí po každé kapitole umožní čtenáři/ce utříbit si hlavní teze a závěry z nich vyplývající. Hlavním přínosem této knihy je neotřelá a originální kritika z pohledu feminismu a konceptu genderu, jež dosud nebyly takto obsáhle v České republice problematizovány. Autorka propojuje akademické debaty s aktivismem, což dodává knize velké plus v podobě neodtrženosti od praxe a běžného života samotných sociálních hnutí. Díky aktivitě autorky v konkrétních protestech má čtenář/ka možnost proniknout pod slupku těchto hnutí a nemít realitu zprostředkovanou pouze prostřednictvím mediální prezentace, jež bývá často zkreslena. Tato kniha se rovněž stala učebním materiálem v kursech o globalizaci a sociálních hnutích na českých univerzitách.

OD „SOCIOLOGIE TĚLA“ K „TĚLESNÉ SOCIOLOGII“ / MICHAL RŮŽIČKA WACQUANT, L. 2004. *BODY & SOUL: NOTEBOOKS OF AN APPRENTICE BOXER*. NEW YORK: OXFORD UNIVERSITY PRESS, S. 274.

Loïc Wacquant, Francouz působící na Kalifornské univerzitě v Berkeley, má ve zvláštním zvyku publikovat své knihy

v angličtině často až řadu let poté, co byly vydány francouzsky, nebo dokonce poté, co byly přeloženy do několika dal-

Diskuse se protáhla o více než hodinu plánovaného času, neboť mi bylo jako moderátorce líto přerušovat zajímavé výměny myšlenek zejména na téma kritiky a obhajoby západního liberálního feminismu, jenž je zpochybňován feministickými hnutími a teoretickými především na globálním Jihu.

Na závěr mohlo asi deset skalních příznivců tématu, kteří vydrželi až do konce, zhlédnout dokument Hidden Face of Globalization, který ukázal na alarmující pracovní podmínky textilních dělnic zaměstnaných v továrnách nadnárodních korporací, jako jsou americký WalMart a Disney v Bangladéši. Blanka Knotková nás poté seznámila s širším kontextem života a práce v Bangladéši, který se vyznačuje především obrovskou chudobou a také dalšími aspekty otročské práce.

Za sebe jako organizátorku se domnívám, že se seminář vydařil a že poskytl zúčastněným velké množství zajímavých podnětů pro další badatelskou práci a nastínil možnosti budoucí spolupráce v rámci těchto témat.

KONFERENCE O KRITICE SPOLEČNOSTI A MOCI / Martin Brabec

Mezinárodní konference „Philosophy and Social Science“ se letos v květnu v Praze konala již po sedmnácté. V pětidenním programu od 13. do 17. května byly jednotlivé přednášky a semináře uspořádány ve vlnité atmosféře Lannovy vily. Konference měla interdisciplinární charakter na pomezí sociální a politické filosofie na jedné straně a sociálních věd na straně druhé (zejména sociologie, politologie a globálních studií) a pokoušela se propojit teoretický a empirický výzkum. Konference je institucionálně zakotvena v Centru globálních studií, společném pracovišti Akademie věd ČR a Univerzity Karlovy v Praze. Její organizaci zajišťuje dr. Marek Hrubec, ředitel

ších jazyků. Výjimkou v tomto trendu není ani recenzovaná kniha *Body & Soul: Notebooks of an Apprentice Boxer*, která vyšla ve Francii v roce 2000 (druhé, rozšířené vydání v roce 2002). Před anglickým vydáním vyšly příslušné jazykové mutace v Brazílii, Itálii, Německu a ve Španělsku, kde byla kniha přeložena i do katalánštiny. Česká recenze této hojně překládané knihy tak může navíc reflektovat poměrně kontroverzní a kritické přijetí, s jakým se kniha setkala zejména v americkém mainstreamovém sociologickém prostředí.

V roce 2005 byla téměř celá sekce recenzí v časopisu *Symbolic Interaction* (ročník 28, číslo 3) věnována právě Wacquantově *Body & Soul*. A *Body & Soul* ve světle těchto recenzí nevychází jako vítěz. Přes toto negativní přijetí na poli americké mainstreamové sociologie se domnívám, že *Body & Soul* je knihou důležitou a výjimečnou, a to hned v několika ohledech. *Body & Soul* je nestandardní etnografií, která se od americké mainstreamové etnografie pomyslně odlišuje nejen svým experimentálním charakterem, nýbrž i stylistickou úpravou a svým zakotvením v historické epistemologii (zejm. G. Bachelard, G. Canguilhem, J. Cavaillès). Ani tyto charakteristiky nedokážou plně vysvětlit negativní přijetí americkou sociologickou obcí. Zde je nutné se vrátit do roku 1992, kdy L. Wacquant na stránkách *American Journal of Sociology* podrobil tvrdé kritice mainstreamovou produkci americké sociologie orientovanou na etnografický výzkum v městském prostředí.¹ L. Wacquant v tomto textu na soudobé etnografické tradici americké sociologie nenechává nit suchou, vyčítá jí zejména romantizování předmětu zájmu, epistemologickou nedůslednost až naivitu, a – to samotné již může působit téměř jako nadávka – pozitivismus. Dalo se předpokládat, že i proto jeho oponenti namíří stejně britkou kritiku i vůči němu.² Tak například Norman Denzin, nestor sociologické etnografie, ve své vlastní recenzi Wacquantovy knihy činí kouzelnický obrat a nenápadně – nehledě na autorovo nesporně antipositivistické zázemí historické epistemologie – viní z pozitivismu Wacquanta.³

Body & Soul je kniha, která je založena na tříletém etnografickém výzkumu, který autor prováděl v boxerském klubu, který se nacházel v samotném srdci černošského ghetta (resp. „hyperghetta“, pokud bychom se měli striktně držet Wacquantovy terminologie⁴) v Chicagu. *Body & Soul* je tak možné číst jako etnografii z boxerského prostředí. Zároveň je možné chápat *Body & Soul* jako „okno“ do kolabujícího černošského ghetta. V této souvislosti zejména v první kapitole výstižně nazvané „The Street and the Ring“ L. Wacquant popisuje problematiku (neboť opoziční a zároveň symbiotický) vztah mezi ulicí – kde vládne nekontrolovatelné a nikým, ani státem, nekontrolované násilí – a boxerským klubem, v rámci kterého se násilí pěstuje také, ale v přísně kodifikované a disciplinované formě. Obyvatelé ghetta často chápou své členství v boxerském klubu jako jednu z nemnoha šancí k úniku ze spárů začarovaného kruhu bíd a násilí, které život v ghettu představuje. Zde vstupuje do popředí sociologická dimenze recenzované studie. Boxerský klub se stává prostředím, které vytváří komunitu v sociologickém smyslu, poskytuje sociální a morální útočiště, představuje pomyslný nárazník před existenciálně tvrdým a morálně seduktivním prostředím vnějšího (hyper)ghetta. L. Wacquant upozorňuje, že stávání se boxerem je bytostně kolektivním procesem, byť se box při pohledu zvenčí do ringu může jevit jako ryze individuální sport. Autor proto hovoří o členech boxerského klubu jako o „komuně“, „kultu“, a hovoří také o specifické „škole morálky“. Pouze prostřednictvím kolektivní praxe – během nekonečných společných tréninků, drillů a sparringových⁵ utkání – dochází ke kolektivní produkci na první pohled individualistických *habitusů*.

Přestože *Body & Soul* není dílem, které by programově studovalo genderová témata, v jistém ohledu je zde genderová dimenze přítomná. Box je – jak v západní společnosti, tak v boxerském prostředí samotném – chápán jako mužská záležitost, jako mužský sport. Z řady momentů Wacquantovy monografie je patrné, že box je a chápe sám sebe jako maskulinní sport, který je neslučitelný s ženským prvkem. Do tělo-

tohoto pracoviště, společně s kolegy ze zahraničí, jimiž jsou: prof. Alessandro Ferrara (Universita di Roma – Tor Vergata, Řím), prof. Nancy Fraser (New School University, New York), prof. Maria Pia Lara (UAM, Mexico City), prof. Maeve Cooke (University of Dublin) a další.

Celá akce se vyznačuje otevřeností k různým interpretacím. Jednotlivé příspěvky reprezentovaly stanoviska kritické teorie, feminismu, liberalismu, komunitarismu a dalších interpretačních směrů. Hlavními letošními tématy byly: 1. Critique of Society/Sociology of Critique a 2. Power, Domination, Violence. Celkem bylo předneseno 78 příspěvků. Kromě českých účastníků z Akademie věd a různých univerzit se setkání každý rok účastní velké množství zahraničních hostů nejen z evropských zemí a USA, ale i z Mexika, Číny, Austrálie, Jihoafrické republiky a dalších zemí.

Konferenci otevřel sociolog Hartmut Rosa svou přednáškou *Cold and Indifferent – or Responsive and Benign? Toward a Critical Sociology of Self-World-Relations*, ve které se zabýval významným tématem různých typů vztahování se člověka ke světu. Ten můžeme objevit i u tak profánních činností, jakými jsou způsoby, kterými hází míč chlapci a dívky (jedná se o genderové odlišnosti) nebo jaké polohy zaujímají ve spánku. I když zde bezpochyby mají vliv genetické a fyziologické faktory, významnou roli zde hrají antropologické a sociologické faktory, jak jedinci vnímají sami sebe ve světě, jak se vztahují ke světu a času, zda vnímají svět jako překážku či naopak jako výzvu. Vztah ke světu má dvě základní dimenze. První je projekce jedince do světa, sebevyjádření ve světě, druhou naopak inkorporace světa do vnitřku jedince. Zde je třeba si uvědomit ambivalentní roli těla, kterou může v tomto vztahu hrát – jednou může vystupovat jako osoba, jindy naopak jako vnější svět, což je patrné nejnázorněji na transsexuálech, kteří své tělo mnohdy vidí jako něco cizího, vnějšího. Vnější svět může být zakoušen v různých modech – jako laskavý, kdy jedinec své bytí v něm

cvičny mají ženy přístup povolen pouze v případě, že je jejich přítomnost náhodná, nepravidelná, a pokud přítomnost ženského pohlaví v maskulinním prostoru nemá potenciál ohrožit hladký průběh tréninku. Obecně mají manželky a přítelkyně boxerů vstup do klubu povolen pouze ve výjimečných případech. Zdá se tak, že tělocvična, byť stojí v určité symbolické opozici k násilnému prostředí okolního (hyper)ghetta, s ním přece jen sdílí určité organizační prvky. Je to nejen praxe násilí (být vysoce kodifikovaná), nýbrž i silný maskulinitismus, který ženám přisuzuje identitu rušivých elementů a který je ze svého prostoru vylučuje. Na jednom místě své knihy Wacquant představuje (správné) *jídlo*, (dostatečný) *spánek* a *sex* jako „svatou Trojici rohovnického kultu“. Všichni boxeři jsou jak trenérem, tak svými kolegy důsledně a průběžně varováni před neuváženým a nestřídmým sexuálním životem, který by mohl odčerpávat energii, kterou potřebují pro poctivý trénink, natož pro zápas v ringu. Absolutní většina boxerů sama sebe (a tudíž i své manželky a přítelkyně) deprivuje od sexu vždy několik týdnů před očekávaným zápasem v ringu. Ženy jsou tak v boxerském prostředí na diskursivní úrovni chápány jako předmět touhy, na úrovni praxe pak představují původce teroru, kdy většina boxerů věří v „nakažlivý“ efekt femininity. Panuje zde kolektivní víra, že nekontrolovaný nebo příliš častý kontakt s ženským prvkem může boxera, zejména prostřednictvím plýtvání (sexuální) energií oslabit, „zženštit“ a „změkčit“. Z perspektivy feministické kritiky se tak může jevit, že prostředí boxerských klubů prostřednictvím maskulinní kolektivní mytologie z tohoto prostředí vylučuje ženy. Z toho důvodu se kniha *Body & Soul* genderu týká, i když se jej explicitně dotýká pouze na několika místech. *Body & Soul* zachycuje maskulinní svět, který se snaží prostřednictvím kolektivní pedagogiky a kolektivní snahy spoutat fyzické násilí, které nekontrolovaně vládne sociálnímu prostoru mimo tělocvičnu.

Body & Soul lze také chápat jako příspěvek k sociologické teorii jednání. Epistemologicky je kniha ukotvena v bourdieovské epistemologii a teorii. Stojí na základech přísné-

ho bourdieovského antidualismu, bourdieovské verze konceptu *habitu* a Bourdieovy teorie *praktického jednání*, která se snaží překročit západní scholastickou dichotomii duše/mysli a těla. A odtud pochází název recenzovaného díla: v boxerské praxi, v průběhu rohovnické akce, zaniká rozdíl mezi myslí a tělem, mezi racionalitou a touhou, mezi pohybem a jeho odrazem v mozku; boxer je dobrým boxerem tehdy, když dokáže „myslet tělem“. Box je podle L. Wacquanta dobrým příkladem toho, že „je to teprve poté, co byla [tato praxe] asimilována tělem skrze nekonečný fyzický dril opakovaný až do omrzení, kdy se stává plně srozumitelnou intelektu. Jde zde o pochopení tělem, které jde za – a přichází před – plnou vizualizací a mentálním poznáním“ (s. 69). Box, podobně jako řada dalších – nebo snad dokonce *většina* ostatních – forem sociální praxe, vyžaduje určitý fyzický, mimorozumový a předreflexivní moment, kdy rozumové uchopení, reflexe a racionalizace přicházejí *ex post*. Tak stojí *praktické jednání* v rozporu se západní tradicí, která předpokládá všudypřítomnost subjektu jakožto všereflektujícího *racio*. A snad právě proto se z perspektivy západního scholastika – příslušníka vyšších sociálních vrstev – může box jevit jako „primitivní“ a „agresivní“ fyzická aktivita, která nemá nic společného se „vzdělaností“, „racionalitou“ či obecně „rozumem“. A snad právě proto je box tradičně pěstován příslušníky nižších sociálních vrstev.

Prostřednictvím konceptu *habitu*, u kterého zdůrazňuje jeho fyzickou komponentu, studuje L. Wacquant proces stávání se boxerem, studuje sociální genezi rohovnického *habitu*. Box je formou sociální praxe, která formuje, transformuje a vychovává fyzická těla participantů, a snaží se kolektivní fyzickou a morální výchovou vytvořit bezprostřední soulad mezi tělem a duší (myslí) u aktérů. Box je tak příkladem *vtělené* praxe, která je sice produktem společnosti, zároveň je však neoddelitelná od fyzických těl aktérů, což je aspekt, který P. Bourdieu plně rozpracovává až ve svých *Pascaliánských meditacích*.⁶ V tomto ohledu *Body*

vidí zakotvené, jakoby uložené v lastuře, nebo naopak je svět nahlížen jako nepřátelský, kdy jedinec svoji existenci prožívá jako exponovanou, vystavenou nebezpečím tohoto světa. Dalším typem zakoušení je indiferentní svět, kdy je vnímán jako plochý, bez zájmu. To, jak se cítíme ve světě, závisí na našich preferencích, vysokých či nízkých očekáváníích, která buď získala uznání, nebo naopak se jim dostalo zneuznání, a také, zda máme kontrolu nad situací či nikoliv. Postoje ke světu se projevují v touze, kdy je svět přitahován, naopak ve strachu je odmítán. Zde je nutné věnovat pozornost kontextu kapitalismu, protože ten produkuje různé formy strachu a touhy a jako společenský řád disponuje kontrolou vztahu ke světu.

V přednášce nazvané Autonomy and Antropology of Higher Level Skill Acquisitions: Critical Reflections on Reconstructing the Normative Basis of Critique Lenny Moss nastínil rozbor konceptu dovednosti (skill) jako jedné ze základních konstant člověka. Tradici tohoto myšlení nachází u J. G. Herdera, H. Plessnera a H. Blumenberga. Lidé jsou bytostí nespécializované, neukončené, ohrožené otevřeností světu a zranitelné realitou. Dovednosti jsou prostředkem pro dosažení kompetence ve světě a jsou podstatné pro ustavení autonomie jedince. Dovednosti existují vždy v nějakém sociálním kontextu a dožadují se uznání. Sociální kritika si musí všimnout toho, jaké kulturní formy či společenská a institucionální praxe brání v přístupu k dovednostem a nárok na získání dovedností by měl být vnímán jako lidské právo. Také je třeba věnovat pozornost tomu, že získání některých dovedností vede ke ztrátě ostatních dovedností a i to by se mělo stát předmětem sociální kritiky.

Benoit Challand v příspěvku The Exclusion of the Other: Scientific Literature and the Myth of the Clash between Civilizations rozebíral politický mýtus, jeho estetické, kognitivní a politické dimenze (službu politickým cílům) na příkladě slavné Huntingtonovy teze o střetu civilizací. Mimo jiné ukázal, jakými technikami se tyto politické mýty vytvářejí. První z nich je substancializa-

& *Soul* rozpracovává to, co P. Bourdieu stihl pouze naznačit: fyzické tělo jako nedílný *nástroj*, nejen jako *předmět* vědění. *Body & Soul* lze chápat nejen jako příspěvek k „sociologii těla“, nýbrž také jako určitou prolegomenu k projektu tzv. tělesné sociologie. Tělesná sociologie nestuduje *habitus* jako předmět svého zájmu, nýbrž jej používá jako výzkumný nástroj. Studuje, jak objektivní struktury (trans) formují těla (a duše) sociálních aktérů. Avšak nejen to – je to sociolog sám, kdo vystavuje své tělo nemilosrdnému působení sociálních struktur a prostřednictvím vlastního těla tak dospívá k hlubšímu porozumění studovaným fenoménům. Podle projektu „tělesné sociologie“ „je imperativem, aby se sociolog plně podřídil ohni akce *in situ*; aby do největší možné míry vložil svůj vlastní organismus, cit a vtělenou inteligenci do epicentra souboru materiálních a symbolických sil, které zamýšlí studovat ...“ (s. viii), přičemž se předpokládá, že „nativní porozumění předmětu zájmu je zde nezbytnou podmínkou adekvátního porozumění předmětu zájmu ...“ (s. 59). Tady se dostáváme k metodologické dimenzi recenzovaného titulu, kterou považují za vskutku pozoruhodnou. L. Wacquant zde stojí v rozporu s tradičními učebnicovými poučkami, které varují výzkumníky sociální reality, kteří aplikují metody zúčastněného pozorování, před nebezpečím *going native*, tj. před splynutím se zkoumanou společností, před ztrátou analytického odstupu, který by mohl údajně ohrozit objektivitu vědeckého poznání. V protikladu k této tradici L. Wacquant představuje svůj vlastní *habitus* jako nástroj, jehož pomocí se ponořuje hluboko do zkoumané reality. Nechává svůj *habitus* vlivem vnějších podmínek transformovat spolu s ostatními adepty boxerského řemesla. Stává se plnohodnotnou součástí zkoumané skutečnosti a *zažívá* a *prožívá*, *vnímá*, *cítí* a *má rád* úplně stejně jako ostatní členové studovaného společenství. L. Wacquant sám v prologu knihy přiznává, že ponoření do boxerského prostředí u něj bylo tak hluboké, že došlo k radikální transformaci jeho *libida* směrem od akademické kariéry ke kariéře boxerské, a že dokonce

vážně uvažoval o tom, že se vydá na dráhu profesionálního boxu. Výňatek z terénního deníku pro ilustraci: „Cítím tolik radosti z pouhé *participace*, že *observace* se stává druhotnou, a upřímně se nacházím v momentě, kdy sám sobě tvrdím, že bych rád vzdal svá studia a svůj výzkum, a všechno ostatní, jen abych zde mohl zůstat a boxovat, abych mohl být stále jedním z chlapců“ (s. 4, pozn. 3). Zde je patrné, že transformace *libida* – což je nedílnou součástí transformace *habitu* – u Wacquanta pokročila do takové míry, že ohrožovala průběh a dokončení začatého výzkumu. Paradoxně zde L. Wacquant v určitých fázích výzkumu nedokázal dodržet jedno z hlavních pravidel bourdieuvské epistemologie sociálního výzkumu: vytvořit – a držet! – epistemologický zlom mezi doménou analýzy a doménou studovaného fenoménu, epistemologický zlom mezi nativními a analytickými kategoriemi, což jsou požadavky, jejichž zanedbání ohrožuje objektivitu vědeckého poznání. Paradoxně tak Wacquantův projekt „tělesné sociologie“, která ponořuje výzkumníkův *habitus* přímo do předmětu zájmu a nechává se jím transformovat, stojí v epistemologickém rozporu s bourdieuvskou epistemologií, se kterou je však *Body & Soul* v jiných ohledech v maximálním souladu. Přestože mi projekt „tělesné sociologie“ připadal jako poměrně zajímavý metodologický projekt, uvědomil jsem si nebezpečí, která během takového projektu hrozí: nebezpečí ztráty kontroly nad průběhem výzkumu, ztráta analytického odstupu od předmětu zájmu, a hrozba absolutní internalizace lidových kategorií studovaných aktérů. Přes tato nebezpečí se zároveň domnívám, že při odolání pokušení splynout s předmětem svého vlastního zájmu představuje „tělesná sociologie“ velice silný metodologický nástroj v rámci produkce důvěryhodných reprezentací studovaných fenoménů „zevnitř“. Pokud sociologové dokážou na svém vlastním těle studovat efekty, které na nich zanechává studovaný sociální fenomén, nabízí se jim vynikající analytický materiál pro porozumění vnitřní logice fungování studovaných sociálních fenoménů.

ce, kdy z děje se stane subjekt. Dalšími praktikami jsou dichotomizace, esencialismus, hypostatizace a dehumanizace protivníka. Při „definici“ Druhých je proto třeba být velmi sebekritický, navíc je třeba si uvědomit, že definicemi Druhých definujeme i sami sebe.

Přednáška Davida Rasmussena *Conflicted Modernity: Toleration as a Principle of Justice* se v návaznosti na knihu Johana Rawlse *Právo národů* (jež byla právě publikována také v českém jazyce) věnovala postavení tolerance v koncepci globální spravedlnosti. Podle mého názoru však přednášející nedokázal přesvědčivě odpovědět na otázku v diskusi, jak nám spoléhání na toleranci pomůže při řešení mezinárodních konfliktů, když z velké části spočívají v zápasu o nedostatkové zdroje.

Dietmar J. Wetzel a Aleksander Milosz Zielinski se v příspěvku *Financial Agent with Reduced Liability: Powerless Investors? Toward a Critical Sociology of Economy* věnovali současné mezinárodní finanční krizi. Zdůraznili, že při finanční globalizaci došlo ke koncentraci vlastnictví u investičních fondů. Ratingové agentury, které je měly kontrolovat a poskytovat informace investorům, však byly placeny samotnými investičními fondy. Riziko korupce s tím spojené však bylo experty neustále podceňováno. Sociální dopady ekonomické krize proto přinesly významné problémy zejména pro skupiny s nejnižšími příjmy a pro ženy.

Vybrané příspěvky budou dopracovány a společně s dalšími texty budou publikovány Centrem globálních studií. Zájemci o další ročník konference se již mohou těšit na přednášky a semináře, které budou uspořádány opět v květnu v pražských prostorách Akademie věd ČR v Lannově vile, konkrétně 12.–16. května 2010. Jedním z hlavních témat konference budou „(post)krizové scénáře vývoje“, které budou mapovat postavení různých skupin obyvatelstva, včetně žen a etnických skupin, v současných krizových podmínkách a analyzovat potřebné podmínky pro tyto skupiny obyvatelstva v následném postkrizovém vývoji. Podrobnější informace budou před konferencí zveřejněny na webových stránkách: <http://cgs.flu.cas.cz>.

Body & Soul není experimentálním počinem jen na metodologické úrovni. Literární rovina díla stojí rovněž za povšimnutí. První část (blok „The Street and the Ring“) svou strukturou i stylem psaní odpovídá analytickým cílům, kterým má sloužit – zde Wacquant předkládá své nejtěžnější analýzy produkce rohovnického *habitu*. Ve druhé části (blok „Fight Night at Studio 104“) se Wacquant představuje nejen jako etnograf se smyslem pro detail, ale také jako literárně nadaný vypravěč. Tato část by se dala představit jako narativní etnografická sonda do boxerského prostředí prostřednictvím popisu okolností a průběhu jednoho boxerského turnaje. Třetí část knihy (blok „Busy Louie at the Golden Gloves“) je autobiografickou reportáží, resp. „sociologickou novelou“, ve které se L. Wacquant snaží, jako součást projektu „tělesné sociologie“, čtenáři přiblížit svůj vlastní zápas na prestižním amatérském turnaji Golden Gloves v Chicagu. Wacquantovi se podle mého názoru daří barvitým, zvláště naléhavým a přesvědčivým způsobem zprostředkovat své vlastní zkušenosti jak z přípravy, tak ze samotného průběhu zápasu. Akademický jazyk ustupuje jazyku expresivnímu. Zajímavé je sledovat, jak se v prostředí endorfinové excitace svět okolo aktéra jakoby soustřeďuje – Wacquant v této části své knihy není schopen vnímat téměř nic jiného než sám sebe – své emoce, své tělo, strach, ale i koncentraci upřenou na nadcházející zápas.

Jako celek je kniha určena nejen pro ty, kteří se chtějí dozvědět, jak L. Wacquant v ringu nakonec dopadl. Monografii bych doporučil všem, kteří se zajímají o metodologii a epistemologii sociálního výzkumu, všem, které zajímají experimentální projekty, ale i těm, kteří v oblasti sociálních věd vyžadují rigorózní analýzy. Pro participanty „sociologie těla“ nebo pro adepty „tělesné sociologie“ tvoří tato monografie povinnou četbu.

Poznámky

- 1 Wacquant, L. 2002. „Scrutinizing the Street: Poverty, Morality, and the Pitfalls of Urban Ethnography“. *American Journal of Sociology* (107) (6): 1468–1532.
- 2 Srovnej však též Wacquantovu odpověď svým kritikům: Wacquant, L. 2005. „Shadowboxing with Ethnographic Ghosts: A Rejoinder.“ *Symbolic Interaction* 28 (3): 441–447.
- 3 Denzin, N. 2007. „Book Review: Loïc Wacquant: *Body & Soul: Notebooks of an Apprentice Boxer*.“ *Cultural Sociology* 1, p. 429.
- 4 Viz Wacquant, L. 2008. *Urban Outcasts: A Comparative Sociology of Advanced Marginality*. Cambridge: Polity.
- 5 Sparringová utkání jsou přátelské simulace bojové konfrontace, které jsou vedeny ryze pro tréninkové účely.
- 6 Bourdieu, P. 2000. *Pascalian Meditations*. Stanford: Stanford University Press. Srovnej zejména kap. 4 „Bodily Knowledge“.

SASSEN, S. 2006. *TERRITORY, AUTHORITY, RIGHTS: FROM MEDIEVAL TO GLOBAL ASSEMBLAGES*. PRINCETON (NJ, USA) & WOODSTOCK (UK): PRINCETON UNIVERSITY PRESS, s. 493 / PETR LUPAČ

Hlavními tématy, kterým se Saskia Sassen ve svém díle věnuje, jsou dynamika urbánního prostoru velkoměst, globalizace, informatizace a imigrace. Důraz na jejich vzájemné působení v kontextu snahy o porozumění soudobým sociálním

změnám je patrný již v prvních knihách, kterými se S. Sassen proslavila.¹ Každé z jejích předchozích knih je vlastní důkladná inovativní analýza překračující hranice disciplinarit, zažitých optik a explanačních schémat. V tomto kontextu její

PROMĚNY VÝZKUMNÝCH INSTITUCÍ A GENDERU VE VĚDĚ / Tereza Stöckelová

Konference *The Politics of Knowing: Research, Institutions and Gender in the Making* se konala v Praze v listopadu 2008 a představovala závěrečnou akci projektu *Knowledge, Institutions and Gender: An East-West Comparative Study* (KNOWING, 6. rámcový program EK), který byl koordinován Marcelou Linkovou ze Sociologického ústavu, v. v. i. Konference zahrnovala dvě zvané přednášky Martiny Merz (University of Lucerne) a Helen Longino (Stanford University), panel s prezentacemi, které se vztahovaly přímo k projektu KNOWING, a paralelní sekce k tématům genderu a žen ve vědě. Hlavním záměrem konference, stejně jako celého projektu KNOWING, bylo zabývat se genderovými tématy ve vědě jako jedním z projevů obecnějších problémů, napětí a proměn současné vědy a výzkumu.

Mezinárodní tým projektu KNOWING představil své závěry ve třech příspěvcích definovaných analytickými tématy „hranice a režimy uspořádávání“, „spolubytí“ (togetherness) a „časy a trajektorie“. Téma „hranice a režimy uspořádávání“ bylo zaměřeno na způsoby, jakými je dnešní věda vystavena různorodým požadavkům a opatřením ze strany vědní politiky, jakými jsou hodnocení výzkumu, programy excelence nebo oddělování a propojování základního a aplikovaného výzkumu, a na to, jak se s těmito požadavky vyrovnávají výzkumné instituce, týmy a jednotlivci. Příspěvek ke konceptu „spolubytí“ se zaměřil na paradox, který představuje nesoulad mezi zvyšujícím se tlakem na kolektivní děláni vědy na jedné straně (velké projekty, interdisciplinarita, Evropský výzkumný prostor apod.), doprovázené na straně druhé pocitu osamělosti mezi výzkumníky a výzkumnicemi, kteří se cítí vykořeveni v důsledku vysoké mobility a soutěživosti mezi týmy i jednotlivci. Konečně téma „časy a trajektorie“ sledovalo různé a často konfliktní časy